1e Jaargang No. 9 - Juli 1946

HUMANITAS

ORGAAN VAN DE STICHTING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

REDACTIE: P. C. FABER EN J. BOETJE - Medewerkers: Mr. L. A. Donker, Mr. R. Friedman-v. d. Heide, E. Geerts, Dr. F. Grewel, Dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr., Dr. A. Querido, Mr. B. v. d. Waerden, e.a. - Adres Redactie en Administratie: Frederiksplein 46 Amsterdam-Centrum, Telefoon 36833, Gem. Giro S 602

Enkele ervaringen in een groot kindertehuis

Ph. H. van Praag

Het herstellingsoord „Heideheuvel" werd in Juli 1945 aangewezen voor het onderbrengen van 350 kinderen van politieke gevangenen. Het probleem ter oplossing was: in een door de bezetting uitgewoond en vervuild gebouw, waarin geen inventaris aanwezig was in enkele weken tijds een groot aantal kinderen onder te brengen, de daarvoor benodigde inventaris te verzorgen en te trachten personeel te vinden. Bij deze grote opzet rezen vele problemen. Over een enkele ervaring en een poging tot oplossing vertelt dit artikel.

Het ter beschikking staande gebouw bestond uit een flinke kubusvormige romp van 2 verdiepingen met daaraan verbonden 2 loodrecht op elkaar staande vleugels, elk met 1 verdieping. Elke vleugel bestond uit een aantal afwisselend grotere en kleinere kamers aan weerszijden van een brede gang, in totaal per gang 5 grote kamers van 5.40 × 4.25 m. en 5 kleinere kamers van 2.40 × 4.25 m. De benedengang werd afgesloten door een flinke serre. In het rompgebouw was op de eerste étage ook een gang met 7 grote kamers.

Het eerste streven was te trachten, ondanks het grote aantal kinderen toch iets van huiselijkheid te bieden. Daartoe werden in elke gang 5 groepen van 10 kinderen ondergebracht, die tezamen een min of meer autonoom geheel vormen. Deze 5 groepen kregen een eigen paviljoensleider, welke natuurlijk als lid van de staf rekening moet houden met de algemene beginselen, die voor het gehele huis gelden, maar die in sterke mate de vrijheid heeft om zijn eigen stempel op zijn paviljoen te drukken. Om dit nog te accentueren is aan elk paviljoen een apart karakter gegeven. Zo is er een paviljoen, dat tot „Wigwam" werd gedoopt. Een maquette aan de ingang van het paviljoen demonstreert deze naam aan allen, die deze „Wigwam" betreden. De bewoners van deze Sioux-nederzetting zijn Indianen. Bij de feestelijke opening van dit paviljoen, aan de voorbereidingen waarvan wekenlang met grote animo en fantasie door de jongens werd gewerkt, kon niemand aan de echtheid van deze Indianen twijfelen. Zowel hun zelfgemaakte speren, pijlenkokers en schilden als de huidskleur en de vederen hoofdtooi, waarvoor alle pouliers uit de omtrek hun veren hebben moeten laten, waren van een angstaanjagende echtheid.

Elke groep van 10 kinderen kreeg een eigen slaapkamer en een eigen huiskamer, waarvoor resp. een grotere en een kleinere kamer gebruikt werden. Zo'n groep van 10 kinderen wordt een stam genoemd en vormt weer een zelfstandigheid in de gehele nederzetting. Door deze groepen een vaste groepsleider of groepleidster te geven wordt het mogelijk, dat de kinderen in hun eigen huiskamer met hun eigen leider of leidster een eigen sfeer scheppen. Zij mogen hun kamer zelf versieren en in hun kast hun eigendommen, spelletjes en speelgoed bewaren. In deze huiskamer eet de groep ook met hun plaatsvervangend vader of moeder. Om de huiselijke sfeer zoveel mogelijk te benaderen krijgen de kinderen op de huiskamer hun eigen jam- of strooppot, terwijl een dezer dagen elke groep een eigen broodtrommel met bijbehorende plank en mes en hun eigen boterpot krijgt. Afgezien van het huiselijke karakter, dat door dit alles sterk in de hand gewerkt wordt, heeft dit ook een belangrijke paedagogische waarde. Een groot gemis bij de opvoeding van zoveel kinderen in een tehuis is het feit, dat zij geen deel hebben aan de dagelijkse gezinszorgen, waar ze thuis vader en moeder regelmatig over hoorden praten. De paedagogiek van de boterpot, zoals de heer P. C. Faber dat in 1940 eens aardig typeerde, acht ik in een kindertehuis van grote waarde.

Elke groep moet zorgen, dat zijn eigen huiskamer en slaapkamer er altijd netjes uitziet. Daartoe heeft elk kind een werkje, dat van week tot week wisselt, en om de animo levendig te houden is ingesteld, dat een groep, die een week lang de hoogste cijfers haalt voor de verzorging van hun kamer als ereteken op zijn kamer de vredesbijl mag voeren, terwijl een groep, die 3 achtereenvolgende weken deze vredesbijl in zijn bezit weet te houden, de totempaal als ereteken mag voeren. Dit systeem functionneert uitstekend en ik vraag me iedere maand weer af, hoe lang deze prikkel werkzaam zal blijven. Inmiddels zijn de kinderen er zo aan gewend om hun kamer zelf te verzorgen, dat ze ook zonder vredesbijl en totempaal het netjes zouden doen.

In de „Wigwam" is in elke groep een hoofdman gekozen met als plaatsvervanger een raadsheer en als 2e plaatsvervanger een schrijver. De gezamenlijke hoofdlieden vormen de stamraad, die regelmatig met het paviljoenshoofd (d.i. de blanke tovenaar) vergaderen om de gang van zaken op het paviljoen te bespreken en om plannen te maken. Door het gehele

huis is ditzelfde systeem doorgevoerd en zo is er een „Vliegende Hollander", waar alles in de scheepssfeer gehouden is, een „Jongensstad", „Het Sonnighe Hert" en „Sprookjesland". De groepsvertegenwoordigers van alle groepen vormen onder mijn leiding de centrale groepsraad, die iedere 14 dagen vergadert ter bespreking van de gang van zaken in het gehele huis. De bedoeling van deze opzet is, de kinderen verantwoordelijkheid te leren dragen voor de gemeenschap, waarin ze leven, en hoewel dit alles nog primitief functionneert, is er toch een duidelijke stijging waar te nemen in het peil en de inhoud van de vergaderingen van deze groepsraad. Enige maanden geleden hebben de kinderen zelf het initiatief genomen tot de oprichting van een eigen rechtbank, die al herhaalde malen bijeen geweest is en die heel bevredigend functionneert. Dit zelf dragen van verantwoordelijkheid voor de gemeenschap, waarin ze leven, het huiskamersysteem met zijn eigen sfeer en de wijze, waarop de leiding met de kinderen omgaat, zijn even zovele belangrijke middelen, in wat men politieke heropvoeding pleegt te noemen. Politieke heropvoeding toch is vóór alles het laten leven van de kinderen in een principieel democratische sfeer. Alle andere dingen, die hier gedaan kunnen worden, komen op de tweede plaats.

Een belangrijk probleem is de personeelskeuze. Een van de belangrijkste voordelen van het huiskamersysteem is, dat dit de leider of leidster de mogelijkheid biedt een binding te krijgen met de aan hun zorgen toevertrouwde kinderen. Deze binding is voorwaarde voor elke paedagogische beïnvloeding. De praktijk is, dat voor de kinderen hun eigen leider of leidster veel meer betekent dan een leider of leidster van een andere groep. Dit maakt het werk van vervanger(ster), die b.v. op een vrije dag inspringt, erg moeilijk, daar de kinderen dan het gevoel hebben, dat er een vreemde over hen tracht te moederen. Aan het personeel moet bij dit systeem hoge eisen worden gesteld en doordat de noodzaak dwong op korte termijn personeel aan te nemen, en geschoold personeel was uiteraard niet te krijgen, zijn er op dit gebied in het jaar, dat dit huis nu bijna bestaat, wel veel problemen op te lossen geweest. Het is niet de ongeschooldheid van het personeel, dat de ernstige moeilijkheden geeft, maar wel het feit, dat veel van deze mensen met eigen problemen of conflicten zitten, die pas in de praktijk van het werk blijken en die meermalen van dien aard zijn, dat deze mensen voor paedagogisch werk ongeschikt moeten worden geacht. Het is geen overdreven eis, dr. Hart de Ruyter stipt dit in zijn artikel in het maandblad voor de geestelijke volksgezondheid van Mei 1946 aan, dat opvoeders en opvoedsters in kindertehuizen door een psychiater worden geselecteerd. Immers tussen opvoeder en kinderen kan en moet binding tot stand komen, doch dit stelt hoge eisen aan de opvoeders. Zij moeten met zichzelf in het reine zijn, althans niet met ernstige innerlijke conflicten zitten. De geschooldheid van het personeel is in de tweede plaats belangrijk. Van het begin af aan heb ik voor het personeel een opleidingscursus georganiseerd, waar les gegeven werd door een psychiater, een leidster van een Medisch Paedagogisch Bureau en mijzelf als paedagoog, teneinde deze ongeschoolde opvoeders een aantal elementaire grondbeginselen bij te brengen. De resultaten van deze cursus zijn zowel in de praktijk van het werk als in de rapporten, die de leiders(sters) regelmatig over hun pupillen moeten schrijven, duidelijk merkbaar.

Van elk kind is in het huis een dossier aanwezig, waarin de rapporten van de opvoeders(sters) aangevuld met de resultaten van persoonlijke besprekingen met hen en eigen observaties worden verwerkt. Deze dossiers vormen een belangrijk materiaal bij het uitplaatsen van kinderen in gezinsverpleging. De verzorging er van is in handen van mijzelf en een maatschappelijk werkster, die in opleiding is voor een M.O.B., als assistente. Deze assistente eet regelmatig bij de groepen mee, observeert de kinderen, spreekt met de leiders en leidsters en kinderen waarvoor zij dat nodig vindt, worden door haar nader bekeken. Elk geval, dat daarvoor in aanmerking komt, wordt dan in een werkbespreking nader bekeken en zo nodig wordt de hulp van een psychiater ingeroepen. Op deze wijze worden de probleem-kinderen er uit gehaald, terwijl vanzelfsprekend ook de debielen en imbecielen op deze wijze onderkend worden. Een aantal „gevallen" kon worden doorgegeven naar een tehuis voor moeilijke kinderen in Amsterdam, waar een psychiater voor de behandeling zorg draagt. Ook al zijn de kinderen, die op „Heideheuvel" vertoeven in principe normale kinderen, toch blijkt dit teamwork, als ik dit grote woord mag gebruiken voor iets, dat nog in opbouw is, noodzakelijk voor een verantwoorde gang van zaken. In de praktijk hebben wij op deze wijze al meerdere moeilijke kinderen er uit kunnen halen en daardoor voor deze kinderen de mogelijkheid geopend voor een behandeling.

Aan het huis is een eigen kleuterschool verbonden, waar de kinderen onder leiding van een gediplomeerde onderwijzeres voorbereidend onderwijs ontvangen. De kinderen in de schoolplichtige leeftijd gaan allen naar school in Hilversum. Zij bezoeken in totaal 13 verschillende scholen. Toen zij hier kwamen en dit moest worden opgezet, voorzag ik grote moeilijkheden. Wij meenden, dat de kinderen op school door hun klassegenoten niet zouden worden geaccepteerd, dat zij dood verklaard zouden worden en dat er allerlei scheldpartijen zouden ontstaan. Daarom hebben wij met de meeste schoolhoofden van te voren even gepraat en ook den burgemeester verzocht het onderwijzend personeel er op te wijzen, dat het niet ondenkbaar was, dat zich allerlei moeilijkheden zouden voordoen. In de praktijk is dit alles buitengewoon meegevallen. Vele kinderen gingen met een zekere angst naar school, maar al spoedig bleek, dat ze normaal geaccepteerd werden. Op een school, waar enkele tientallen kinderen van „Heideheuvel" werden geplaatst, vormden ze de eerste maand op de speelplaats b.v. nog wel een eigen groepje, maar langzamerhand kwam een steeds volkomener assimilatie tot stand en thans kan gezegd worden, dat zij geheel in de schoolgemeenschap zijn opgenomen. Van de zijde van het onderwijzend personeel zijn er naar verhouding weinig klachten, alleen blijkt er bij de meeste kinderen een vrij grote achterstand te zijn tengevolge van het feit, dat velen van hen na „dolle Dinsdag" vaak wel een jaar lang geen onderwijs hebben gehad. Dank zij de medewerking van de leerkrachten, die op de meeste scholen boven alle lof verheven is, wordt deze achterstand langzaam maar zeker ingelopen.

Ten slotte zou ik nog willen opmerken, dat het heel duidelijk is, dat deze kinderen vaak uit slechte gezinnen komen. Een groot aantal komt uit een milieu, waar vader en moeder het niet goed met elkaar konden vinden en hoewel ik hierover nog geen exacte cijfers heb, staat toch wel vast, dat het aantal slechte huwelijken onder de ouders van de aan mijn zorgen toevertrouwde kinderen aanmerkelijk groter is dan het gemiddelde van het Nederlandse volk. Ook hier blijkt duidelijk uit, dat de Nat. Soc. Beweging niet het beste deel van ons volk was. Of het aantal debiele en imbeciele kinderen hier ook nog een symptoon van betekenis is, kan ik thans nog niet beoordelen, maar het is zeker een punt, waaraan aandacht moet worden besteed.

Hilversum, 6 Juni 1946.

ZWAKZINNIGENZORG II

De opvoeding van zwakzinnigen is jarenlang in handen gebleven van philantropische instellingen, die de zwakzinnigen meestal verzorgden in gestichten met indioten, psychopaten en andere afwijkende kinderen.
Een eerste school kennen wij van dr. Van Koetsveld uit zijn geschrift: Het Idiotisme en de idiotenschool te 's-Gravenhage 1857. Nadien zien we de eerste stappen, om aan zwakzinnigen het voor hen geëigende onderwijs te geven, gezet door den heer D. Köhler, die 12 October 1896 aan de school voor gewoon lager onderwijs te Rotterdam een klasse verbond, uitsluitend voor zwakzinnigen. Hieruit groeide in 1907 een zelfstandige school. De leerplichtwet van 1901 is indirect de eerste wettelijke maatregel geweest, die de uitbreiding van het zwakzinnigen-onderwijs bevorderde.
Voor de inwerkingtreding daarvan werden de kinderen, die „niet leren konden", na enkele klassen gedoubleerd te hebben, van school genomen en op goed geluk op de maatschappij losgelaten. Maar de wet van 1901 maakt dit van school gaan binnen de leerplichtige leeftijd moeilijker.
De zwakzinnige kinderen werden een rem tussen de normalen. Behalve de overweging, het gewoon lager onderwijs te ontlasten, leefde toen al bij de pioniers het besef, dat onder de zwakzinnigen verschillende leerlingen waren, die niet behoefden te verongelukken, mits ze onderwijs kregen, dat zich richtte naar aard en gebrekkige aanleg.
Eind 1903 telde ons land een achttal inrichtingen voor onderwijs van zwakzinnigen, n.l. een, 's-Heerenloo, verbonden aan een Gesticht, vallende onder de krankzinnigenwet, een paar particuliere inrichtingen en drie dagscholen te Rotterdam, 's-Gravenhage en Amsterdam. Verschillende wettelijke maatregelen hebben bedoeld, op het onderwijs aan zwakzinnigen directe invloed uit te oefenen.
In 1905 werd dit soort scholen uit de Lager Onderwijswet gelicht en gelijkgesteld met andere instituten voor misdeelde kinderen, teneinde een mildere subsidiëring dezer scholen mogelijk te maken. Maar het duurde tot 1909 voor de „Regelen" verschenen, die een belangrijke uitbreiding van het aantal scholen voor zwakzinnigen ten gevolge hadden. Met grote sprongen echter ging het Buitengewoon Onderwijs niet vooruit. Het aantal leerlingen nam bijv. van 1905 tot 1920 slechts toe van ongeveer 400 tot ongeveer 2900.
Bij de Lager Onderwijswet van 1920 echter, werd het buitengewoon onderwijs als afzonderlijke tak van onderwijs geregeld. Ofschoon veel werd overgelaten aan de regeling bij Algemene Maatregel van Bestuur, werd toch de positie van dit onderwijs daardoor een geheel andere. Dit kwam o.m. tot uitdrukking door de instelling van een afzonderlijke inspectie voor dit onderwijs, terwijl voor die tijd de Districtsschool-opzieners van het gewone onderwijs het toezicht op het gesubsidiëerde buitengewoon onderwijs hadden.
De motivering van onzen eersten Minister van O., K. en W., waarom hij een aparten inspecteur voor het B.O. wenste, luidde: „Ondergetekende acht een afzonderlijk inspecteur voor het z.g. buitengewoon onderwijs, dat is voor scholen van zwakzinnigen, doofstommen, blinden, enz. nodig. De speciale behoeften van al dit soort lager onderwijs maken het gewenst, dat het toezicht worde opgedragen aan iemand, die daarvan bijzonder studie maakt en die daarin niet belemmerd wordt door zijn hoofdtaak. Daarmede wordt dan tevens een einde gemaakt aan de scheve toestand, die zich nu voordoet, namelijk, dat het toezicht op het zwakzinnigenonderwijs zeer verschillend op de schoolopzieners drukt, omdat de scholen voor dit soort onderwijs zo ongelijkmatig over het land verdeeld zijn. Het is daarom, dat voorgesteld wordt, één der inspecteurs met deze bijzondere taak te belasten."
De man, die de moeilijke taak zou aanvaarden, om toezicht uit te oefenen op dit onderwijs, hetwelk, wat organisatie-vorm en uitgebreidheid betreft nog in wording verkeerde, die inzonderheid de raadsman van den Minister zou zijn inzake de wijze van uitvoering der wettelijke bepalingen, werd dr. A. v. Voorthuyzen, schoolarts te Groningen. In de kringen van het buitengewoon onderwijs zal de naam van dr. Van Voorthuyzen altijd met ere genoemd blijven, niet alleen om de wijze waarop hij zijn taak als inspecteur heeft opgevat, maar vooral, om wat hij tot stand heeft kunnen brengen, om wat door zijn initiatief, zijn enthousiasme, zijn grenzenloze werkkracht gedaan is voor het misdeelde kind.
Ontvingen bij zijn optreden in 1920 ongeveer 2900 kinderen buitengewoon onderwijs, hoe is dat getal in de loop der jaren gegroeid; bij zijn heengaan als inspecteur 16 jaar later, bedroeg dat 12.559, waarvan 10.955 zwakzinnigen waren. Dit aantal is in de loop der jaren nog steeds uitgebreid, maar toch moeten we helaas vaststellen, dat nog niet alle kinderen, die voor buitengewoon onderwijs in aanmerking komen, het voor hen geëigende onderwijs ontvangen. Verschillende oorzaken werken daartoe mede, als: het nog niet voldoende doordrongen zijn van het feit, dat een goed ingericht zwakzinnigenonderwijs een grote maatschappelijke, sociale betekenis heeft; het isolement van een groot deel van het platteland; de onwil der ouders; het niet voldoende en vroegtijdig herkennen van het verschijnsel der zwakzinnigheid.
Vooral het tijdig herkennen van de zwakzinnigheid is van grote betekenis. Het is daarom dan ook toe te juichen, dat de Kruisbesturen (Witte en Groene Kruis) door het aanstellen van sociaal-paedagogen meewerken om het aantal zwakzinnigen op te sporen, dat nog van buitengewoon onderwijs verstoken is. Wanneer het onderzoek gelegd wordt in handen van *deskundigen*, op het woord deskundigen moet wel zeer de nadruk worden gelegd, dan worden er bij het onderzoek, dat geëist wordt voor toelating tot een buitengewone school, geen fouten gemaakt. Dat onderzoek geschiedt als regel door het hoofd der school, wat het paedagogische betreft en door den psychiater.
Het medisch-paedagogisch onderzoek betekent niet, dat de medicus een onderzoek instelt en dat daarna de paedagoog de bekwaamheid van den candidaat nagaat. Een behoorlijk onderzoek vereist een volledige samenwerking en een voortdurend overleg tussen den geneesheer en den paedagoog. Elke beslissing, of een kind wel of niet geplaatst zal worden op een school voor zwakzinnigen, is steeds van buitengewoon belang. Zij is van grote betekenis voor het kind, voor de ouders en voor de gemeenschap. Om deze reden kan worden verlangd, dat de beslissing eerst wordt genomen na ernstige overweging van alle gegevens, die bij het onderzoek voor de dag komen. Vooral voor den medicus geldt het, dat hij zich heeft in te werken in de bijzondere arbeid, die hier van hem wordt geëist. Hij mag zich niet op het standpunt stellen, dat hij alleen de lichamelijke toestand heeft te beoordelen, hij moet inzien, dat tevens zijn mening wordt gevraagd over de psychische structuur van de kinderen, die tot het onderzoek werden toegelaten.

Over dat onderzoek is nog veel meer te schrijven, maar laat ik er mee volstaan door te herhalen, dat onze onderzoekmethoden deugdelijk en betrouwbaar zijn. Het baanbrekende werk op dit gebied is verricht door den groten Fransen psycholoog Binet en zijn medewerker. De methode Binet-Simon is voor ons land bewerkt door Dr. Herderschee. Het is een onderzoekmethode, die nogal veel in ons land gebruikt wordt, maar daarnaast heeft men ook ander testmateriaal. De deugdelijkheid van ons onderzoekmateriaal is nog eens aangetoond door den Haagsen schoolarts Dr. Swanenburg ter Teye. Hij onderzocht met de methode Binet-Simon van 1926 tot 1933 niet minder dan 2623 leerlingen. Achteraf bleken 7 minder juist beoordeeld te zijn of nog geen 3 per mille.

Het buitengewone van het buitengewoon onderwijs begint dus al met de toelating. In een kort bestek hoop ik nu aan te kunnen geven het karakter van het onderwijs aan zwakzinnigen. Ik begin er dan mee, met er de nadruk op te leggen, dat in geen geval de mening gekoesterd mag worden, dat het onderwijs aan verstandelijk misdeelden slechts verschilt van het onderwijs aan normale kinderen door de geringe omvang van de leerstof en het langzame tempo, waarin de leerstof wordt behandeld. Het onderwijs op de buitengewone school heeft zijn eigen karakter, wat zeer in het kort kan worden samengevat in de volgende aanwijzingen.

1. De buitengewone school is in de eerste plaats opvoedings-inrichting;
2. De buitengewone school streeft naar de sfeer van het gezin;
3. De arbeid van de buitengewone school houdt zoveel mogelijk rekening met de krachten en het tempo van iederen leerling afzonderlijk;
4. De leerkrachten der buitengewone school zijn naast onderwijzers, tevens sociale werkers;
5. Het doel der buitengewone school is steeds gericht op de arbeid, die door de leerlingen in hun later leven moet worden verricht.

De toepassing van deze beginselen heeft er toe geleid, de imbecielen zoveel mogelijk, in afzonderlijke afdelingen onder te brengen. Dit geschiedt door de overweging, dat de debielen het onderwijs in de vakken lezen, rekenen, schrijven, kunnen volgen, terwijl de imbecielen zo spoedig mogelijk door middel van elementaire verstandsoefeningen en door handenarbeid moeten worden gebracht tot eenvoudig werk.

Het tweede gevolg, dat uit bovengenoemde aanwijzingen voortvloeit, bestaat in de splitsing van de klassen voor oudere debielen in afdelingen voor jongens en meisjes. Door deze splitsing wordt het mogelijk, de meisjes door hun huishoudelijke bezigheden en nuttige handwerken en de jongens door praktisch werk, voor te bereiden voor de arbeid, die na het verlaten van de school van hen zal worden gevraagd.

Als belangrijk kenmerk van de school voor zwakzinnigen noemen we hier nog: het direct gekeerd zijn naar het leven, waarin het aankomt op de eigenschappen van het gemoed en op de richting van de wil. Men gewent de kinderen van de buitengewone school aan het rhythme van de arbeid, men wakkert het zelfvertrouwen aan en men kweekt arbeidsvreugde door zelfwerkzaamheid.

De school voor misdeelden moet méér doen, dan alleen een zekere hoeveelheid kennis aanbrengen en een zekere vaardigheid aanleren. Haar taak is samen te vatten in drie woorden, zoals Dr. v. Voorthuyzen het eens uitdrukte, n.l.:

behandeling — opvoeding — opleiding.

Het woord behandeling drukt zeer juist uit, wat er met het geestelijk gebrekkige kind op school moet gebeuren. Het wijst op een zekere overeenkomst, die de geneesheer bij zijn behandeling toepast. Evenals de geneesheer steeds begint met de observatie van den patiënt, zo moet ook het schoolleven van elk minderwaardig kind beginnen met de bestudering van het geval. Wat de onderwijzer zich in de eerste plaats heeft eigen te maken, wanneer hij geplaatst wordt op een buitengewone school, is „oog te krijgen voor het geval".

Bij het gewoon lager onderwijs, zoals het algemeen gegeven wordt (gelukkig is ook hier van een kentering sprake), wordt de nadruk gelegd op het gemeenschappelijke, dat alle kinderen van een bepaalde afdeling bezitten. Men heeft een norm, waaraan elk kind wordt verondersteld te voldoen en men heeft een leergang, die ongeveer past voor den gemiddelden leerling en die voor alle kinderen op dezelfde wijze geldt. Het *buitengewoon* onderwijs stelt juist het *verschil* dat de leerlingen vertonen, op de voorgrond. Het kenmerkende is *hier* de bijzonderheid van elk kind op zichzelf. Zodra men te doen heeft met afwijkende kinderen, krijgt men het verschijnsel van het altijd weer anders zijn, van het éénmaal voorkomende, van het geval, dat in zijn verloop steeds weer zijn eigen karakter vertoont.

Bij het buitengewoon onderwijs kan men geen schema van onderwijs opstellen, dat voor een bepaalde groep van abnormalen geldt. De behandeling van de kinderen op school moet *niet* gericht zijn op een soort gemiddeld kind, zij moet zich uitsluitend laten leiden door de realiteit van den persoon, dat wil zeggen, zij heeft bij elk der kinderen volledig rekening te houden met de structuur van het individu. Buitengewoon onderwijs betekent studie van het kind en individuele behandeling. Men heeft zich steeds de vraag voor te leggen: wat moet er met *dit* kind, met *deze* aanleg, op *dit* ogenblik en onder *deze* bepaalde omstandigheden gebeuren?

Het streven naar individualisatie van het onderwijs betekent niet, dat elke klassikale les in de ban wordt gedaan. De vakken gymnastiek en zingen lenen zich, zoals vanzelf spreekt, alleen voor een gemeenschappelijke toepassing. Vertellingen, waarbij de klasse in haar geheel luistert, hebben grote waarde. De praktijk van de laatste jaren heeft echter bewezen, dat vakken als lezen, taal en rekenen, voortreffelijk individueel kunnen worden onderwezen. De voordelen van de individualisatie komen eerst duidelijk te voorschijn, wanneer men de school voor buitengewoon onderwijs voornamelijk wil beschouwen als opvoedingsinstituut en eerst in de tweede plaats als leerinrichting.

De aanleg van geestelijk misdeelden brengt mede, dat, terwijl de drang van het instinct leven groot is, de kracht, óm de invloed daarvan tegen te gaan, in geringe mate aanwezig is. Het is daarom van het uiterste belang, de zedelijke strijdkrachten van het minderwaardige kind zo sterk mogelijk te maken.

Het individuele onderwijs is voor misdeelde kinderen alleen reeds te verkiezen boven het klassikale stelsel door de grote vrijheid van beweging, die aan de kinderen wordt gegeven. Bij individueel onderwijs bestaat er veel meer gelegenheid voor de kinderen, om te voldoen aan de levensbehoefte om zich te bewegen.

De vraag is gerechtvaardigd, of het juist is bij de schoolopvoeding van misdeelden, aan de zedelijke vorming zo'n grote plaats toe te kennen. Trekt op deze wijze de school niet al te veel naar zich toe, wat aan de ouders behoort te worden overgelaten? Bij het geven van een antwoord op deze, zeer gewichtige vraag, wil ik in de eerste plaats wijzen op de door velen aanvaarde regel, volgens welke de school moet aanvullen, wat de ouders onder geen omstandigheden kunnen geven. Ten opzichte van de abnormale jeugd betekent dit, dat de school het grootste deel der zedelijke vorming op zich heeft te nemen. Want het is een harde waarheid, dat de ouders in vele gevallen niet geschikt zijn, hun misdeelde kinderen op te voeden tot een leven, waarin met moed en flinkheid het onvermijdbare wordt gedragen.

Al ben ik in bovenstaande erg beknopt geweest, toch hoop ik de lezers enigszins nader gebracht te hebben tot het doel en wezen van ons buitengewoon onderwijs, terwijl ik tevens hoop, dat ze het met me eens zijn, dat het nodig is, dat we ons met alle kracht wijden aan de uitbouw van ons onderwijs aan zwakzinnigen. Het zwakzinnige kind heeft daar recht op. Het levensgeluk, dat de zwakzinnige gegeven wordt door hem in staat te stellen, buitengewoon onderwijs te ontvangen, mag hem niet onthouden worden, èn niet in het belang van hemzelf, èn niet in het belang van de gemeenschap. De zorg van het misdeelde kind eist ons aller krachten en die van de grootste groep, welke in haar geestelijke functies is gestoord, dringt zich meer en meer aan ons op. Het is een zaak van humaniteit en maatschappelijke nuttigheid, om van de geestelijke waarden dezer kinderen te redden, wat er te redden is.
Dat de Overheid tot taak heeft voor het normale kind voor voldoend algemeen vormend onderwijs te zorgen, vindt wel vrijwel geen bestrijding meer. Maar diezelfde Overheid heeft een gelijke taak tegenover die kinderen, welke door ziels- of lichaamsgebreken, dit algemeen vormend onderwijs niet kunnen volgen en voor wie een eigen, met hun toestand rekening houdend onderwijs nodig is, dat hen in staat kan stellen, althans een zekere mate van zelfstandigheid te krijgen. De gelden voor een dergelijk doel uitgegeven, zijn niet nutteloos besteed. Integendeel!
Speciaal ten plattelande zullen er nog veel moeillijkheden moeten worden overwonnen, maar de wetenschap, dat er moeilijkheden zijn, zal ons des te meer prikkelen, om te geraken tot het noodzakelijke eindoel, n.l., dat de geestelijk minderwaardigen zoveel mogelijk worden opgeheven uit hun tegenwoordig bestaan, om daardoor te geraken tot een hoger levensplan.
Het kind, de ouders, de maatschappij, zij vragen om een oplossing.

E. G.

Mochten er naar aanleiding van het bovenstaande nog vragen rijzen, dan ben ik gaarne bereid, die te beantwoorden, althans voor zover mogelijk.
Ee briefje aan de redactie van „Humanitas" is voldoende. Hier wordt dan wel voor doorzending gezorgd.

a. b.

Ondersteuning aan gezinnen van geïnterneerde politieke delinquenten

door J. Hühl

Tengevolge van maatregelen, welke van overheidswege, ten aanzien van politieke delinquenten zijn genomen, zijn de gezinnen c.q. gezinsleden van deze lieden dikwijls in behoeftige omstandigheden komen te verkeren. Het gevolg hiervan is dat zij een beroep moeten doen op de organen van de burgerlijke Armenzorg in de gemeenten, waar zij zich bevinden. Deze organen zijn gehouden, ondersteuning te verlenen krachtens de bepalingen der Armenwet. De opvatting, dat die gemeente moet betalen waar de achtergeblevenen oorspronkelijk vandaan komen, is niet juist. Immers, art. 30 1 lid van de Armenwet is in deze van toepassing en luidt als volgt:
„Het Bestuur van de burgerlijke instellingen, bij gebreke daarvan, Burgemeester en Wethouders van de gemeente, waar de arme zich bevindt, beslissen zonder beroep op het verzoek om ondersteuning. Indien de ondersteuning gepaard gaat met plaatsing van den arme in een andere gemeente, wordt de arme met betrekking tot de voortzetting van de ondersteuning telkens geacht zich te bevinden in de eerst bedoelde gemeente."
De hoogte van de ondersteuning hangt af van de ter plaatse geldende normen, welke voor de gesteunden, krachtens de Armenwet, zijn vastgesteld.
Sommige Soc. Diensten hebben de normen voor de politieke delinquenten lager gesteld. Dat dit onjuist en in strijd met een goede armenverzorging is, behoeft geen nader betoog. Wanneer een politieke delinquent in de maatschappij terugkeert, dan dienen wij hem, als elke armlastige, zonder aanziens des persoons te helpen en geen moeilijkheden in de weg te leggen.
In een schrijven van 28 Maart 1946 van den Minister van Binnenlandse Zaken, gericht aan de Burgemeesters, is hierop, naar aanleiding van binnengekomen klachten bij de Stichting „Toezicht Politieke Delinquenten" nadrukkelijk gewezen.
Laat een ieder, die iets met dit onderwerp heeft uit te staan, het verzoek van den Minister ter harte nemen.
We moeten steeds, ik kan hierop niet genoeg wijzen, door onze houding en ons optreden, een voorbeeld voor anderen zijn; ook voor de politieke delinquenten en hun gezinnen.
Veel richtlijnen omtrent de ondersteuning zijn nog niet verschenen. De eerste circulaire op dit gebied verscheen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken op 26 November 1945. Hierin werd aan de gemeentebesturen medegedeeld, dat deze de kosten van ondersteuning aan gezinnen c.q. gezinsleden van geïnterneerde politieke delinquenten voor 75 pct. van het Rijk vergoed krijgen.
Voorts werd mededeling gedaan, hoe en op welke wijze het declareren moet geschieden. Welke gevallen echter konden worden gedeclareerd vermeldde de circulaire niet.
Op 17 Mei 1946 verscheen echter een nieuwe circulaire van het Min. van Binnenlandse Zaken en hierin werd o.m. bericht, dat:
1. het subsidie van 75 pct. ook zal worden verleend in de kosten van ondersteuning van vrijgelaten politieke delinquenten (gedurende 6 maanden na de vrijlating)) voor zover op deze categorie geen andere van overheidswege getroffen regeling van gelijke of verwante strekking van toepassing is;
2. het subsidie tot 1 Januari 1946 eveneens zal worden verleend in de kosten van ondersteuning van diegenen, die, ofschoon niet gevangen genomen, op grond van hun houding tijdens de bezetting, niet in aanmerking kwamen voor overbruggingsuitkering en tengevolge daarvan op steun krachtens de Armenwet waren aangewezen;
3. het subsidie wordt eveneens verleend aan hen, die door onvaderlandslievend gedrag uitgesloten, niet meer in aanmerking komen voor evacuatie-steun.
Voorts deelde de minister nog mede, dat het subsidie alleen wordt verleend in gevallen, waarin de Over-

heidsmaatregel, die ondersteuning nodig maakt, bestaat in internering, huisarrest of meldingsplicht, waarbij wordt opgemerkt, dat krijgsgevangenschap voor de toepassing van de onderwerpelijke regeling wordt gelijkgesteld met internering door de Nederlandse Overheid; dit geldt uiteraard alleen voor zover voor deze categorie geen afzonderlijke regeling is, of zal worden getroffen, of deze niet voldoende mocht zijn voor het noodzakelijke levensonderhoud.

De gemeenten mogen geen subsidie in rekening brengen als de delinquent voortvluchtig is, of omtrent zijn lot niets bekend is. Voor deze gevallen komen de kosten van ondersteuning aan de achtergebleven gezinsleden geheel voor rekening van de gemeenten. Behalve het voorzien door ondersteuning in het levensonderhoud van de gezinnen van politieke delinquenten zijn er groter zorgen voor deze gezinnen genomen, mede ook met de bedoeling, om deze na de vrijlating van betrokkenen weer zoveel mogelijk terug te geven. Hiervan is in de praktijk echter niet veel van terecht gekomen en maar al te dikwijls blijkt, dat er van de inboedels niets meer te vinden is. Aanschaffing van nieuw was echter niet mogelijk, omdat door de Distributiediensten geen vergunningen mochten worden verstrekt. Aan deze toestand is nu echter gedeeltelijk een einde gekomen. Door de Raad van Ministers is n.l. thans beslist, dat de gevallen van zonder veroordeling vrijgelaten politieke delinquenten, die niet over meubilair en andere onontbeerlijke zaken kunnen beschikken, ten aanzien van aanspraak op toekenning van vergoeding van het verlies daarvan, voor een zelfde behandeling in aanmerking komen, als die van oorlogsslachtoffers. Tot het verkrijgen dier vergoeding dienen de betrokkenen dezelfde weg in te slaan als de oorlogsslachtoffers. Zij moeten derhalve via een schade-enquêtecommissie een verzoek doen om vergoeding voor aanschaffing van hetgeen zij kwijt zijn. Ten bewijze, dat hun verzoek in behandeling is genomen, ontvangen zij een schade-kaart. Met deze schade-kaart kunnen zij zich wenden tot het distributiebureau van de plaats hunner inwoning, welk bureau ingevolge de voorschriften vergunningen kan afgeven. Is de aanschaffing van de gevraagde artikelen dringend nodig, en dat zal in de meeste gevallen wel zo zijn, dan kunnen betrokkenen bij het D.B.V.O. in het district, waar zij wonen, een verzoek doen om voorschot.

P.S. In mijn vorig artikel over „De overbruggingsregeling" heb ik verzuimd de maxima voor kostgangers te vermelden. Deze zijn, in dezelfde volgorde als onder d genoemd: resp. *f* 26.—, *f* 25.— en *f* 24.—.

EEN NABETRACHTING OVER ONZE CONFERENTIE TE UTRECHT

Deze Conferentie bestond ditmaal uit twee delen. Zaterdagmiddag en -avond maakten velen van onze vertegenwoordigers kennis met de grondgedachten van het open-humanisme, zoals dit door het Humanistisch Verbond wordt voorgestaan en Zondagmorgen werd de toekomstige verhouding tussen onze Stichting en het Humanistisch Verbond behandeld.

In de eerste bijeenkomst gaf Dr. Garmt Stuiveling ons zijn inzichten met betrekking tot dit humanisme in een magistrale rede, terwijl de aanwezige leden van het Humanistisch Verbond een, bij het, door omstandigheden, zeer globaal overzicht werd geboden van wat onze Stichting op het gebied van het maatschappelijk werk reeds presteert en nog hoopt te presteren, benevens een vluchtige aanduiding van ons streven naar vernieuwing van methoden bij dit werk, waarbij gepoogd zal worden, zoveel mogelijk het vernederende weg te nemen, dat maar al te vaak nog inhaerent is aan de huidige methoden.

Dit laatste was de niet-gemakkelijke opdracht aan onzen waarnemend secretaris Kroes, die nog maar kort de taak overgenomen heeft van onzen Faber, die helaas door ernstige ziekte verhinderd is, zijn werk te doen.

De voorzitter Mr. In 't Veld opende de bijeenkomst met er op te wijzen, de humanistische buiten-kerkelijken onder ons, die aan gelijkgezinden geestelijke bijstand zullen moeten verlenen, zich hebben te bezinnen op de diepere levensvragen, waardoor zij zich hun levensbeschouwing beter bewust maken, om dan daaruit de nodige kracht te kunnen putten en de nodige gegevens, om hun arbeid des te vruchtbaarder te doen zijn. Er is, zo zeide hij, grote verbrokkeling en dus een grote chaos in de sociale zorg en daarom is een groepering, gebaseerd op het drie-zuilen systeem hoogst gewenst. Daaruit is het voorstel geboren om te komen tot een nauwe samenwerking tussen de Stichting voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag en Het Humanistisch Verbond. Hij ontveinsde zich niet, dat er moeilijkheden zijn, omdat tal van Vrijzinnig Protestanten deel nemen aan ons werk, doch hij hoopte, dat deze bezwaren overwonnen zullen worden.

Daarna sprak hij een bijzonder woord van welkom tot Dr. Garmt Stuiveling en verzocht hem zijn rede uit te spreken.

Het zou ons hier te ver voeren om op de door dezen spreker met verve voorgedragen rede in te gaan. Daar zij in schrift zal verschijnen, kunnen wij onze mensen slechts aanraden haar te lezen, want het was voor de humanisten onder ons een verkwikking om de bij hen zwevende gevoelens en het vage besef der in hen levende hogere waarden, zo keurig en gloedvol geformuleerd te horen. Voor de anderen was het stellig zeer leerzaam te kunnen vaststellen, waar de hunne tot afwijkende conclusies noopten.

Van de gelegenheid tot het stellen van vragen werd een ruim gebruik gemaakt, terwijl de inleider bij de beantwoording dezer vragen tot schier nog groter hoogte steeg.

Bij deze gedachtenwisseling bleek overigens duidelijk genoeg, dat het niet gemakkelijk zou zijn voor de Stichting om de volgende dag reeds te komen tot een beslissing met betrekking tot het samengaan in nauw verband.

Hoe het ook zij, we gingen die avond naar onze onderkomens met de voldoening een geestelijk verfrissende douche te hebben ondergaan, die voor velen een aansporing zal zijn tot een zich nader bezinnen op vele levensvragen. En dat is altijd winst, juist in deze tijd van neiging tot geestelijke apathie, een der gevaarlijkste erfenissen van deze oorlog en van het nazivergif, dat nog altoos nawerkt, waardoor bij velen het activeren van de in hen aanwezige hogere waarden tot het zich intens geven aan de arbeid voor de medemens, wordt belemmerd.

Toen de voorzitter In 't Veld op die Zondagmorgen het tweede deel der Conferentie opende, wees hij er op, dat het overgrote deel der buiten-kerkelijken behoefte heeft aan een geestelijk tehuis. Dit tehuis kan geen ander zijn dan het Humanistisch Verbond, meende hij. Toch moeten wij anderzijds de band zien te bewaren met de Vrijzinnig Protestanten, die zoveel nuttig en nodig werk doen binnen het raam van onze Stichting, al vreesde hij, dat we daarbij streven naar een schaap met vijf poten.
Als we overzien, wat er zoal te berde is gebracht in dit tweede deel der Conferentie, dan moeten wij constateren, dat het **misschien** zeer te betreuren is, dat de oprichters van de Stichting en die van het Verbond tijdens het smeden van hun toekomstplannen in de bezettingstijd, niet met elkaar in contact zijn gekomen en niet toen reeds, kort na de bevrijding, tezamen hun plannen hebben verwezenlijkt.
Nu is er in de Stichting een zeker dualisme, dat haar kracht kan blijken te zijn, doch tevens haar zwakte. In elk geval maakt dit het samengaan met het H.V. niet gemakkelijker. Er zal gestreefd moeten worden naar een band, die het aan de Vrijzinnig Protestanten onder ons mogelijk maakt, hun medewerking te blijven verlenen met dezelfde toewijding als tot dusver, niet alleen, doch zelfs met meer enthousiasme, omdat zij dan op aanvaardbare wijze zich gerugsteund voelen door een organisatie, die vóór alles het welzijn der mensheid beoogt, die niet benepen sectarisch denkt en daardoor aan hen de vrijheid laat om binnen onze Stichting hun maatschappelijk werk te doen, omdat zij bij dat werk hun geestelijke bijstand kunnen verlenen aan mensen, die uit **hun** levensbeschouwing de grootste kracht kunnen putten. Uit een door de afdeling Arnhem gehouden enquête is gebleken, dat er van de 114 bestuurders in 17 afdelingen 37 bij een kerk zijn aangesloten.
Het is de doelstelling onzer Stichting, die de samenwerking met deze groep heeft geïnspireerd en een geheel opgaan in het H.V. zou deze doelstelling zeer inperken met de gevolgen er van.
Dit is hierom van zo grote betekenis, omdat er tal van buiten-kerkelijken zijn, die zich om een of andere reden hebben afgewend van hun oorspronkelijke kerk, maar die zich daarom toch nog niet in het klimaat van het Humanistisch Verbond thuis voelen.
Na het openingswoord van den Voorzitter kreeg Dr. Van Praag het woord als Hoofdbestuurder van het H.V. Hij betoogde o.m., dat de initiatiefnemers tot de oprichting van dit Verbond tijdens de bezetting reeds getroffen waren door de geestelijke leegte bij de buiten-kerkelijken, welke leiden moest tot geestelijke ontreddering en stuurloosheid, welke een groot gevaar betekenen in elke samenleving.

Een sociaal voelend mens kan hierin niet berusten en meent, dat er antwoord moet worden gegeven op de levensvragen, die bij deze mensen oprijzen. Wij moeten, aldus spreker, beginnen met hun een paar eenvoudige waarheden te geven. Eén hiervan is deze, dat iedereen moet doen, wat hij behoort te doen.
Het is eigenlijk heel merkwaardig, dat de initiatiefnemers van de Stichting en die van het H.V. elkaar niet hebben gevonden. Beiden toch hebben gevoeld, dat men in het culturele leven en in het maatschappelijk werk den onkerkelijken iets bieden moet en daarom meende spreker dan ook, dat er een eenheid tussen beide organisaties tot stand moet komen.
Vele buiten-kerkelijken zullen in het H.V. een eigen tehuis vinden, een eigen sfeer, een centrum, waaruit zij kracht kunnen putten, waarin zij hun eigen ideëen zullen kunnen beleven. In die sfeer zullen ontspoorden gemakkelijker zichzelf terugvinden. Het zou daarom dwaas zijn, als het Verbond en de Stichting naast elkaar het maatschappelijk werk en het culturele gingen organiseren.
Zoals hij zich de samenwerking denkt, zal het H.B. van het H.V. de besturen en de belangrijke functionarissen der Stichting op voordracht der Stichting benoemen, ook in verband met de rechtspositie dezer functionarissen. Het blad Humanitas blijft en daarin zullen de problemen van het maatschappelijk werk aan de orde zijn. Wij moeten een oplossing zoeken, waarbij versplintering der krachten wordt voorkomen en waarbij wij ons losmaken van sectarisme.
Intussen verloopt de tijd, vervolgde spreker, terwijl vele buitenkerkelijken in morele en geestelijke en ook materiële nood verkeren. Wij hebben allen de wil om deze lieden steun te geven en om hen op hun beurt te activeren. Wij kunnen het niet hebben, eerst een tijdje, ieder op zichzelf, voort te modderen. Wij moeten met élan **samen** doen, wat er te doen is!
De Voorzitter dankte Dr. Van Praag voor zijn uiteenzetting, die hier uiteraard zeer verkort is weergegeven, en hij meende, dat wij de dingen groot moeten zien. Wij zijn bezig geschiedenis te maken, doordat wij meewerken aan de redding van een belangrijk deel der mensheid uit de geestelijke crisis, die, als deze niet wordt opgeheven, ons allen naar de ondergang voert.

Bij de dan gevoerde discussies bleek, dat verschillende vertegenwoordigers geen instemming kunnen betuigen met het hun inziens te haastige en te ver gaande voorstel tot een zeer nauwe band met het Humanistisch Verbond. Een zekere band zal ongetwijfeld nuttig en nodig zijn, maar zo goed als er in de Blauwe N.V., in de P. v. d. A. en in het N.V.V. mensen van verschillende levensbeschouwing samen kunnen gaan, zo moeten wij in onze Stichting de antithese niet binnenhalen. Niet iedere buiten-kerkelijke is Humanist en we zouden tal van mensen afstoten. We moeten dan ook een oplossing zoeken in een vorm van samengaan, die o.a. de Vrijzinnig Protestanten voldoende vrijheid laat, terwijl ook het H.V. in onze Stichting haar culturele en sociale taak moet kunnen vervullen in het belang der ontspoorde mensheid. Laten we, zo zei o.a. Van der Lende, eenheid betrachten in het nodige, vrijheid in het onzekere en in alles de liefde. Bij een te nauw samengaan zou het N.V.V. zich moeten terugtrekken.
Andere sprekers wezen er op, dat de toestanden plaatselijk veel verschillen, dat zij in hun plaats nauwelijks enig contact hebben met anderen dan humanisten en dat zij een snelle en nauwe samenwerking — ook om financiële redenen — hoogst noodzakelijk achten.
De Voorzitter wees het verwijt van haast af. Het indienen van het voorstel is goed geweest, omdat iedereen nu gedwongen is geweest zich rekenschap te geven van dit probleem. Hij vroeg nu geen beslissing. Zo meende hij ook, dat het goed zou zijn te wachten met de verkiezing van een uitgebreid bestuur, omdat niet alle afdelingen voldoende aandacht hebben kunnen schenken aan de candidaatstelling. Wel zou hij gaarne zien, dat deze vergadering enige personen aanwees, die dan met het zittende bestuur de voorstellen zouden kunnen voorbereiden met betrekking tot de verhouding tussen de Stichting en het Verbond. Hetgeen geschiedde.
De Voorzitter eindigde met de ontvangende afdeling de lof toe te zwaaien, die haar ook nu weer ruimschoots toekomt en met de hartgrondige wens uit te spreken, dat zowel Faber als Boetje weer spoedig van hun ziekten mogen herstellen. Hij constateerde, dat deze besprekingen zeer nuttig waren geweest, omdat zij een leidraad geven bij het vinden van de weg naar de toekomst.
Al met al was deze Zondagmorgen-bijeenkomst gekenmerkt door een pogen tot volledig begrijpen van elkaars positie en een ernstig trachten om elkaars bezwaren te ondervangen en daarmede het zoeken te

vergemakkelijken naar een oplossing van wat allen willen: een samengaan met het Humanistisch Verbond, zonder dat de brede basis, waarop de Stichting haar werk begonnen is, behoeft te worden verlaten. Ook Dr. Van Praag droeg daartoe zijn steentje bij, toen hij in tweede instantie verklaarde, dat er geen bezwaar was bij het H.V. tegen de aanwezigheid van andere richtingen in de Stichting, mits het werk voor de onkerkelijken maar werd gedaan.

Een morgen dus, rijk aan spanningen, spanningen, die straks bij de voorbereiding van een nieuw voorstel afgeleid moeten worden in een voor allen aanvaardbare vorm van samenwerking met het H.V. Moge dit ten volle gelukken in het belang van de leniging van de stoffelijke en geestelijke noden van het buitenkerkelijk volksdeel!

Vl.

Uit onze AFDELINGEN

Amsterdam. Afd. Amsterdam hield op 11 Juni j.l. haar tweede centrale instructie-avond. Deze was gewijd aan het zo belangrijke probleem van de politieke delinquenten. Als eerste spreker trad op de heer A. A. Berteling, commandant van het kamp voor Politieke Delinquenten aan de Levantkade. Hij vertelde op prettige, boeiende wijze van zijn ervaringen, aldaar in het jaar sinds onze bevrijding opgedaan. Men onderschat licht de geweldige moeilijkheden en complicaties, die zich bij de leiding van een dergelijk kamp voordoen. Vooral aan het begin had men te kampen met een gebrek aan de meest onontbeerlijke middelen, als bedden e.d. Grote troepen N.S.B.-ers werden, veelal in vervuilde en verwaarloosde staat, binnengebracht; lichte en zware gevallen en ook onschuldigen door elkaar. Ook nu, na meer dan een jaar, weet men nog zo goed als niets van het verleden der gedetineerden af, hetgeen uiteraard de taak van de kampleiding zeer zwaar maakt, althans wanneer deze leiding in handen is van enigszins verantwoordelijke lieden, hetgeen helaas nog lang niet altijd het geval is. Velen van het personeel zijn totaal ongeschikt voor dit werk of worden al te zeer door wraakgevoelens beheerst. De heer Berteling noemde hiervan enige sprekende voorbeelden.

Tengevolge van het plotseling arresteren van de delinquenten, waardoor vele gezinnen uit elkaar werden gerukt, deden, en doen zich natuurlijk nog, talloze sociale moeilijkheden voor. Deze kunnen de geïnterneerden bespreken met de sociale verzorgers(sters), die in het kamp zijn aangesteld en die zo mogelijk hulp bieden, contact zoeken met de andere gezinsleden, enz.

Bijzondere nadruk legde de heer B. op het probleem der jongeren in de kampen, die — vaak door hun ouders gedwongen, lid van de Jeugdstorm te worden — nu reeds dertien maanden opgesloten zitten, die hunkeren naar werk en die onder deze omstandigheden geheel bedorven dreigen te worden.

Aan het slot van zijn uiteenzetting, waarin hij zo duidelijk de problemen belichtte, die de gevangenhouding van vele duizenden politieke delinquenten met zich meebrengt, vroeg de spreker zich af, of de huidige toestand nog langer mag voortduren en of met name de jongeren en de vrouwen, die geen ernstige vergrijpen op hun geweten hebben, niet spoedig moeten worden vrijgelaten.

De tweede spreker van deze avond was de heer E. van der Horst, leider van de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten Amsterdam, die iets vertelde over de reclassering der politieke delinquenten. Het is niet gemakkelijk van dit werk een duidelijk beeld te geven, aangezien het zich pas korte tijd ontwikkelt, immers het op wat grotere schaal vrijlaten van „lichte gevallen" is nog niet lang aan de gang. Het merendeel der vrijgelatenen krijgt een toezichthoud(st)er toegewezen, die geregeld contrôle op zijn (haar) pupil moet uitoefenen. De aard van het toezicht hangt af van de persoonlijke omstandigheden, in elk geval afzonderlijk; veelal bestaat het o.a. uit een toezien dat de exgedetineerde de arbeid verricht, waartoe hij door den procureur-fiscaal bij zijn vrijlating is verplicht en dat hij zich houdt aan eventuele andere voorwaarden, hem opgelegd. Ook kan het de taak van den toezichthouder zijn, zijn pupil te helpen met het zoeken naar werk, onderdak, huisraad (hetgeen hem heel dikwijls afgenomen is) e.d. Als toezichthouder kan ieder zich opgeven, die er de noodzaak van inziet, dat de „lichte gevallen" onder toezicht gesteld worden en zó langzamerhand weer in de maatschappij kunnen worden opgenomen.

Wij zijn ervan overtuigd, dat de aanwezige medewerkers en belangstellenden geen spijt van hun komst hebben gehad, daar het een interessante en leerzame avond was.

T. E.—d. J.

De 34ste afdeling is er: Bakkum—Castricum heeft op 17 Juni haar oprichtingsvergadering gehouden. Secretaresse is mej. W. M. Neuteboom, Julianastraat 5.

In Eindhoven zijn nu vaste plannen, in Juli zal de afdeling daar opgericht worden; de eerste in het Zuiden van het land! We hopen, dat Den Bosch spoedig zal volgen; ons contactadres daar is: De heer W. W. Kaasjager, Mgr. Prinsenstr. 15, 's-Hertogenbosch.

VACANTIEBESTEDING IN 1946

De vacantie staat voor de deur, maar hoe deze zal worden besteed, is voor velen nog een raadsel. Naar het buitenland gaan is slechts voor enkelen weggelegd en het binnenland biedt niet zoveel gelegenheid tot ontspanning als in normale tijden. Immers bos, strand en hei, waar de stadsbewoner zijn vertier zou kunnen zoeken, zijn ten dele verwoest of worden nog onveilig gemaakt door landmijnen. Daarbij komt, dat de mogelijkheden voor vervoer per trein, boot of bus nog beperkt zijn, terwijl de meesten onzer nog niet over een fiets beschikken. Men zal dus in vele gevallen het vermaak in de eigen woonplaats moeten zoeken. Dan is het echter noodzakelijk, dat er in die woonplaats iets te beleven, iets te genieten valt.

Nu is er een Centraal Werkcomité Vacantie 1946 opgericht, dat gevestigd is Paleisstraat 1, Den Haag, dat de bedoeling heeft gelegenheid te scheppen om de vacantie te veraangenamen. In dit Centraal Werkcomité zijn de grootste toeristen-organisaties, werknemers- en werkgeversbonden, verschillende departementen met Nederlands Volksherstel en het Nationaal Instituut vertegenwoordigd. Het geeft de plaatselijke werkcomité's, welke inmiddels o.a. in Leeuwarden, Rotterdam, Breda, Leiden, Heerlen, Enschede, Utrecht, Nijmegen, Almelo, Maastricht, Hilversum en Eindhoven zijn opgericht, aanwijzingen omtrent mogelijkheden tot vacantiebesteding en doet hun allerlei denkbeelden aan de hand, teneinde de grote massa der vacantiegangers ook dit jaar een of meer prettige weken te verschaffen.

Aller medewerking is nodig om deze denkbeelden te doen slagen. Sportorganisaties, transport-ondernemingen, overheidsinstellingen, persorganen, muziekgezelschappen en vakbladen — wij noemen ze opzettelijk in bonte volgorde — alle kunnen en moeten samenwerken, opdat in iedere stad programma's kunnen worden opgesteld, waardoor ook in 1946 de vacantie prettig en verfrissend zal zijn.

N.V. DE ARBEIDERSPERS • AMSTERDAM